

بررسی جنسیت در شعر کودک و نوجوان از منظر جامعه‌شناسی بدن

نجمه بهمدی مقدس^۱

دکتر سید مهدی زرقانی^۲

دکتر پارسا یعقوبی جنبه‌سرایبی^۳

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۹۵/۹/۶

چکیده

انسان بر حسب دارایی بدن، همیشه در موقعیتی بدنمند به سر می‌برد. بر این اساس اگرچه بدن در مقام عنصری هویت‌ساز زندگی فردی و اجتماعی هر فرد را سامان می‌دهد، خود نیز از تکنیک‌ها و آداب فرهنگی القاء شده از جامعه متأثر می‌گردد به طوری که جنبه فرهنگی بدن بر بعد بیولوژیکی و زیستی آن غالب می‌شود؛ کنش‌ها و وضعیت‌هایی برای هر فرد تجویز می‌کند یا متصور می‌شود که باید آنها را نقش‌های اجتماعی و اساس هویت افراد خواند. یکی از این موارد، ساماندهی بدن‌ها بر حسب شیوه‌های جنسی و جنسیتی القاء شده از جانب نیروهای فرهنگی هر جامعه است. در این نوشتار نقش‌های جنسی کلیشه‌ای یا همان جنسیت زن و مرد ایرانی نیز تفاوت‌های جامعه‌شناختی آنها در نمایش «بدن آرمانی» و «بدن مطلوب» منطبق با الگوی فرهنگی در شعر فارسی کودک و نوجوان بررسی شده‌است. مبنای نظری بحث، آرای برخی از صاحب‌نظران جامعه‌شناسی بدن و روش تحقیق بر شیوه تحلیل محتوای کمی و کیفی - پدیدارشناسی تجربی - استوار است. نتیجه نشان می‌دهد که الگوی فرهنگی ساماندهی بدن در شعر کودک و نوجوان بیشتر با جهان سنتی ایرانی هماهنگ است و از نگاه مدرن و مصرفی می‌گریزد و بر همین اساس نقش‌ها میان زن و مرد توزیع شده یا در قالب بدن آرمانی و مطلوب از آنها انتظار می‌رود.

واژگان کلیدی: شعر کودک و نوجوان، جامعه‌شناسی بدن، جنسیت، بدن آرمانی

n.behmadi.m@gmail.com

۱. دانشجوی دکترای بین‌الملل زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی مشهد

۳. دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کردستان